

Etkili Okulun Oluşmasında Öğretmenlerin Etkin İletişim Becerileri

Effective Communication Skills Of Teachers in Formation of Effective School

ÖZET

Bu çalışma, etkili okul oluşturulmasında okul yöneticileri ve öğretmenlerin etkin iletişim becerilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu çalışma, nicel bir araştırma yöntemi olan ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş olup araştırmanın evrenini Ankara ili Mamak ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenler ve okul yöneticileri (485 öğretmen) oluşturmaktadır. Örneklemeye ise basit tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 200 öğretmen dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Korkut Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen "İletişim Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Uygulanan ölçeğin sonuçlarını değerlendirmek için öncelikle katılımcıların demografik faktörleri hakkında bulgular elde edilmiştir. Öğretmenlerin etkili okul oluşumunda okul yöneticileri ve öğretmenlerin etkin iletişim becerilerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla ifadelerle verdikleri yanıtların ortalamaları betimsel istatistikler kullanılarak belirlenmiştir. Verilen yanıtların demografik faktörlere göre değişimini belirlemek amacıyla t-testi ve tek yönlü anova analizi yapılmıştır. İletişim Becerileri Ölçeği'ndeki ifadelerle verilen yanıtların genel olarak değerlendirildiğinde, çalışanların başkalarına iltifat ettiklerinde içten olduklarını, biriyle konuşurken rahatsız edecek kadar yakın olmadıklarını, konuşma yaparken beden dilleri ile sözlerinin uyumlu olduğuna inandıklarını ortaya koymaktadır. Ancak yaşadıkları olayların duygusal yansımalarını söz ve beden diliyle ifade etmede yetersiz olduklarını ve düşüncelerini ifade ederken anlaşılır olmada yetersiz olduklarına inandıklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul, Öğretmen, İletişim Becerisi

ABSTRACT

This study aims to determine the effective communication skills of school administrators and teachers in creating effective schools. This study was carried out using the relational survey model, which is a quantitative research method, and the universe of the research consists of teachers and school administrators (485 teachers) working in public schools affiliated to the Ministry of National Education in Ankara province Mamak district. In the sampling, 200 teachers selected by simple random sampling method were included. "Communication Skills Scale" developed by Korkut Owen and Bugay (2014) was used as data collection tool. In order to evaluate the results of the scale applied, firstly, findings about the demographic factors of the participants were obtained. In order to determine the teachers' views on effective communication skills of school administrators and teachers in effective school formation, the averages of their responses to the statements were determined using descriptive statistics. T-test and one-way anova analysis were performed to determine the variation of the answers given according to demographic factors. When the answers given to the statements in the Communication Skills Scale are evaluated in general, it is revealed that the employees are sincere when they compliment others, they are not close enough to bother when talking to someone, and they believe that their body language and words are compatible while speaking. However, it shows that they are insufficient in expressing the emotional reflections of the events they have experienced with verbal and body language, and they believe that they are insufficient in being intelligible when expressing their thoughts.

Keywords: School, Teacher, Communication Skill

GİRİŞ

İnsan ihtiyaçları sınırsız, kendi başına yaşayamayacak sosyal bir varlıktır. Birçok ihtiyaçlarından birisi ve en temel olanı da iletişimdir. En temel ihtiyaçlarını bile karşılamak için insan başka insanlarla iletişim kurmak zorundadır. İnsanların belli bir konudaki düşüncelerini, hissettiklerini, bilgi ve tecrübelerini her türlü iletişim kanallarını kullanarak birbirleriyle paylaşma şekillerine iletişim denilebilir. Göndericiden alıcıya bilgi aktarımı olayını iletişim olarak tarif etmektedir. Bu bağlamda toplum içinde bilginin paylaşımının, insanın kendisini ve çevresini daha iyi tanıyabilmesinin iletişim ile oluşacağını ifade etmektedir. Toplumu birlikte tutan, insanların birbirleriyle anlaşmasını ve birbirlerine bağlanmalarını sağlayan hatta eşyayı ve hayatımızda olan her şeyi birbirine bağlayan birlikteliği sağlayan temel etkeni iletişim olarak tanımlanmaktadır (Güngör, 2013: 122).

Hüseyin Arslan¹
Bahtiyar Tozlu²
Serkan Koç³
Kadir Yiğit⁴

How to Cite This Article

Arslan, H., Tozlu, B., Koç, S. & Yiğit, K. (2023). "Etkili Okulun Oluşmasında Öğretmenlerin Etkin İletişim Becerileri", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(74): 4112-4128. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.70182>

Arrival: 20 May 2023

Published: 31 August 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Müdür Yardımcısı, MEB, Türkiye

² Müdür Yardımcısı, MEB, Türkiye

³ Müdür, MEB, Samsun, Türkiye

⁴ Müdür Yardımcısı, MEB, Türkiye

İletişim, iletilmek istenen mesajın herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması için konuşma, yazı ve görsel materyaller kullanılarak karşı tarafa iletilmesi, alınması veya yorumlanarak anlama ve anlaşılma olayının yaşanmasıdır. İletişim, gönderici ve alıcı arasında birbirlerini anlamaya yönelik gerçekleşen bilgilerin ve duyguların iki taraf içinde paylaşılmasıdır. İki tarafın anlatılmak isteneni birbirlerine anlatmaları veya doğru anlamaları süreci olarak da tanımlanabilir. Aynı zamanda iletişim, insanların dışarıya yansıttıkları duyguları, düşünceleri, hisleri ve bir konu hakkındaki görüş ve bilgilerini açıklama ve bu görüş ve bilgilerini alışverişleridir (Dicleli ve Akkaya, 2000)

Sınıf ortamında etkili iletişimin sağlanması öğretmenin iletişime açık ve iletişim becerisini etkin kullanabilmesi ölçüsünde olacaktır. Öğretmenin sınıfta etkili bir eğitim sunabilmesi, öğrencileriyle etkili iletişim kurabilmesine bağlıdır. Etkili bir iletişim, dersin nitelikli bir şekilde işlenmesini ve öğrencilerin dersi ilgiyle dinlemelerini sağlar. Ayrıca, sınıf içinde gerçekleşen davranışlar ve etkileşimlerin dersin hedefleri ve amacıyla uyumlu olması, öğrencilerin öğrendiklerini gerçek hayata aktarabilmeleri için öğretmenin sorumluluğundadır (Selçuk, 2014: 77).

Eğitim-öğretim sürecinde başarıya ulaşmak için etkili iletişim becerileri vazgeçilmezdir. Etkili iletişim, öncelikle öğretmenin iletişim becerileri konusundaki yetkinliğiyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Öğretmenin öğrenciyle etkili iletişimi kurması, eğitimi başarılı kılmaktadır. Sınıfta farklı algılar ve düşünce düzeylerine sahip öğrenciler bulunduğundan, çok yönlü iletişimlerin gerçekleştirilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle, etkili eğitim-öğretim süreci, sınıfta iletişim süreçlerinin başarılı bir şekilde uygulanmasıyla sağlanmaktadır. (Yalçın, 2018: 75).

Öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanması, etkili sınıf yönetimiyle gerçekleştirilebilmektedir. Aksi takdirde, istenen davranışları öğrencilere benimsetmek zorlu bir süreç haline gelir. (Terzi, 2002). Sınıfında iletişim becerilerini çok iyi kullanan eğitimci, öğrencilerini daha iyi tanıyacak ve onların sorunlarının farkına varıp sorunlarına çözüm yolları bulacaktır. Eğitsel amaçlara çeşitli araçlar kullanılarak ulaşılır. Bunlardan en önemlisi etkili iletişimdir. Ayrıca bilgi ve yaşantılar iletişimin gücü ile paylaşılmış olur (Güçlü, 2001). Etkileşimi güçlü bir sınıfta öğretmen sınıfa daha hâkim olur ve sınıfı yönetmek öğretmen için daha kolay ve zevkli hale gelir. İyi bir sınıf yönetimi için etkili iletişim becerilerinin kullanılması öğretmen açısından bir zorunluluktur. Sınıf yönetimi, öğretme-öğrenme etkinliklerinin verimliliğini artırmaya çalışan eylemlerdir. Bu eylemler, önceden disipline dayanan öğretmenin sınıfta hâkim olmasını sağlayacak disiplinler bütünü iken; günümüzde öğrenmeyi-öğretmeyi sağlayıcı, rehberlik ve yardımlaşma ortamı oluşturulmaya yönelik faaliyetler bütünü haline dönüşmüştür (Ceyhan 2006).

İnsanların iletişim boyutları çok farklı olduğundan; öğretmen okul bahçesine girerken, koridorda yürürken, sınıfa girerken ve sınıf içinde vs. bütün hareketleri öğrenciler tarafından izlenmektedir. Öğretmenin ses tonu, bakışı, hareketleri kısacası jest ve mimikleri eğitim-öğretimin kalitesini olumlu-olumsuz fazlasıyla etkilemektedir. Eğitimin yaygınlaşması, son 200 yılda insanlığın gelişimini hızlandıran önemli olaylardan bir tanesidir. Yaygınlaşan eğitim, yanında eğitsel açıdan birçok eksikliği de beraberinde getirmiştir. Ancak bu eksiklikler, eğitim yöntemleri veya eğitim teknolojileri gibi kurumsal yollarla çözülebildiği gibi, eğitimcilerin davranış, tutum, becerileriyle de minimize edilebilmektedir. Söz konusu becerilerden biri de iletişim becerisidir. Eğitim sürecindeki iletişimi başlatan ve bitiren ögenin öğretmen olması nedeniyle, öğretmenlerin sahip olduğu iletişim becerisi eğitimin kalitesi açısından büyük öneme sahiptir. Öğretmenler, çalışma hayatına başlamadan önce alanlarında donanımlı olabilmelerini sağlayacak yüksek öğrenim almakta ve çalışma hayatına başladıktan sonra da birtakım hizmet içi eğitimler ile kişisel gelişimlerine devam etmektedirler. Öğretmenlerin sahip olduğu bu donanım, öz yeterlik inançlarını beslemektedir. Okul müdürlüğü için en önemli dışa dönük becerilerden olan iletişim becerisi ile öğretmenliğin eğitim sistemi içindeki kapasitesini arttıracak çıkarımlar yapılmasını sağlayabilir.

Öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini verebilmek için gerekli bilgi ve becerilerin bir kısmını lisans eğitimleri sırasında, bir kısmını ise tecrübe ederek almaktadır. Bu tecrübe hem kendi öğrencilik dönemlerinden hem de aktif olarak öğretmenlik yaptıkları dönemlerden kaynağını almaktadır. Edinilen bilgi ve beceriler sonrası, öğretmenin işini yapması için gerekli özelliklerden biri de edinilmiş bilgi ve becerileri kullanmaya olan inanç olarak adlandırılan öz yeterlik inancıdır. Ayrıca, öz yeterlik inancı hem öğretmenlerin edinilmiş bilgi ve becerilerini kullanmaları için hem de yeni bilgi, beceri ve teknolojilere erişebilmeleri için etkili bir araçtır (Dicleli ve Akkaya, 2000).

Son yıllarda, iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik bazı uygulamaların yaygınlaşması gözlemlenmektedir. İnsanlar, iletişim becerilerini geliştirmek için bazen ilgili yayınları okuyarak ve anlayarak, bazen de bu bilgileri günlük yaşamlarında uygulayarak ilerleme kaydedebilmektedirler. Dökmen (2006), iletişim becerisini geliştirmek amacıyla kullanılan eğitim yöntemlerini modelden, didaktik ve yaşantısal öğrenme olarak

belirtmiştir. Didaktik öğrenme, öğretmenin etkin bir rol oynadığı ortamlarda yeni bilgilerin sunulması, keşfedilmesi veya mevcut bilgilerin değiştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen öğrenme süreçleridir. Yaşantısal öğrenme (yaşantıyla rol oynama), bireylerin kendi yaşantılarından dersler çıkarması, bilgileri öğrenmesi ve öğrendikleri bilgileri değerlendirmesini içermektedir (Güngör, 2013: 122).

Literatür incelendiğinde öğretmen ve okul yöneticilerinin iletişim becerilerine yönelik bilgi düzeyleri ve bu becerileri kullanabilmelerine yönelik gerçekleştirilen çalışmalar sınırlıdır (Alaca, Kirman-Bilgin & Er-Nas, 2021). Pianta, Steinberg ve Rollins (1995) yaptıkları araştırmalarında etkili iletişim becerisine sahip öğretmenlerin, öğrencilerinin okula uyum süreçlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimi üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır (akt: Çuhadar, Özgür, Akgün & Gündüz, 2014, s. 296). Benzer şekilde Baker (2006) bir çalışmada öğretmenin sahip olduğu etkili iletişim becerisinin, öğrencinin akademik başarısının artmasına katkı sağladığından bahsetmiştir. Ayrıca öğretmenin etkili bir iletişim becerisine sahip olması öğrencinin okulunu sevmesini ve sınıf içi faaliyetlerine katılımının artmasını da sağlamaktadır (Justice, Cottone, Mashburn & Rimm Kaufman, 2008). Öğrenme sürecindeki bilgi alışverişinin etkili olması öğretmenin sahip olduğu yeterliliklerle ilişkilidir (Tutkun ve Gür-Doğan, 2012). Sınıf içinde gerçekleşen iletişimin özellikleri öğrencilerin benlik gelişimini ve başarısını etkilemektedir (Baykara-Pehlivan, 2005). Dolayısıyla sınıf ortamında etkili bir iletişim gerçekleştirmek için, iletişim sürecinin iyi bir şekilde yürütülmesi gerekir (Çiftçi ve Taşkaya, 2010).

Araştırma problemi: etkili okulun oluşmasında okul yöneticileri ve öğretmenlerin etkin iletişim becerilerine ilişkin görüşleri nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı etkili okulun oluşmasında okul yöneticileri ve öğretmenlerin etkin bir iletişim becerilerine ilişkin görüşlerini incelemektir. Belirtilen genel amaç altında araştırmanın alt problemleri şu şekildedir;

- ✓ Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin iletişim becerilerine yönelik görüşleri nasıldır?
- ✓ Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin iletişim becerilerine yönelik görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- ✓ Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin iletişim becerilerine yönelik görüşleri medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- ✓ Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin iletişim becerilerine yönelik görüşleri çalışma süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- ✓ Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin iletişim becerilerine yönelik görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Okullar eğitim öğretim yuvası olarak bireyler ve toplumlar için hayati bir önem arz etmektedir. Ancak dünya ölçeğinde değişime uyum sağlayamayan okullar, giderek etkisi olmayan bir ol almaya başlamaktadır. Bu çalışma, yapılan araştırmaların sistematik bir şekilde incelenerek, okulların etkililik seviyesine etki eden değişkenlerin belirlenmesini amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışma, yöneticilerin ve öğretmenlerin etkisi olmayan eğitim öğretim yuvası okulları etkili bir eğitim ortamına dönüştürebilmeleri için hangi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiği konusunda kılavuzluk yapan bir kaynak olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin iletişim becerilerinin incelenmesi, bireysel olarak gelişimine katkı sağlayabilecek veriler sunabilirken, iletişim becerilerinin incelenmesi, mesleki gelişim açısından da fayda sağlayacaktır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İletişim Kavramı

İletişim kavramının tanımıyla ilgili 4500'ün üzerinde bir sayı ifade edilmektedir. Herkesçe bilinen ancak çok az kişi tarafından layıkıyla açıklanabilen insani bir aktivite olarak tanımlanmıştır (Küçükbeziç, 2008: 77). İletişimin insanlık için bir zorunluluk olduğunu belirten Erdoğan (2011), iletişim kavramının tanımlanmasında bir cümle ya da bir paragrafın yetersiz olduğunu, iletişimin tanımında egemen bir tavrın olduğunu öne sürmüş ve bu bağlamda egemen tavra göre iletişimin dört temel amacı olduğunu vurgulamıştır: “Eğlendirme, enformasyon verme, ikna etme, duyuları harekete geçirme.”. Bu amaçlarda olumsuz tabirler olmadığı altını çizen Erdoğan (2011), iletişimi net bir şekilde tanımlamaktan ziyade, anlamlandırarak açıklamak gerektiğini belirtmiş ve buna ilaveten iletişime nedensel, amaçsal ve işlevsel, bağlamsal, araçsal, türsel, stilistik (tarz), üretimsel ve sorumluluk açılarından bakılması gerektiğini dile getirmiştir (Selçuk, 2014). Görüldüğü gibi

iletişimin tanımlanması konusunda farklı bakış açıları mevcuttur. Bu nedenle, iletişimin tanımlanmasında genel ve kapsayıcı ifadeler ya da iletişimin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgilerin olması ve bunun tezin konusu ile bütünleştirilerek sunulması, hem okuyucu açısından hem de akademik açıdan iletişimin tez içerisindeki rolünün anlaşılmasında daha doğru bir yol olacaktır.

İletişim, genel bir anlamda duyguların, düşüncelerin ve bilgilerin çeşitli yöntemlerle başkalarına aktarılması ve haberleşme sürecini ifade eden bir kavramdır (Selçuk, 2014). İletişim süreç olarak tanımlandığında; Birtakım semboller, kelimeler veya hareketler ile mesajı kodlayan kaynak, iletişimi başlatan taraf olarak, mesajı sözlü, sözsüz ya da yazılı kanallar vasıtasıyla alıcıya yönlendirir, alıcı ise kanallar vasıtasıyla gelen kodlanmış mesajı çözer ve karşılığında, kaynağa bir tepkide bulunarak geribildirimde bulunur, geribildirim sayesinde kaynak, gönderdiği mesajın ulaştığına ve anlaşıldığına dair bir çıkarım yaparak iletişim adı verilen süreci tamamlamış olur (Selçuk, 2014).

İletişim Süreci

İletişim süreci, kaynak, kanal, mesaj, alıcı ve geribildirim olmak üzere temelde beş unsurdan oluşmaktadır. Bu kavramların literatürdeki genel anlamdaki açıklamaları:

- ✓ Kaynak, iletişimi başlatan taraf,
- ✓ Mesaj, ulaştırılmak istenen duygu, düşünce, talep, emir gibi ifadeler,
- ✓ Kanal, mesajın ulaştırılması için kullanılan yol, yöntem, araç,
- ✓ Alıcı, kaynağın mesajı ulaştırmak istediği taraf,
- ✓ Geribildirim, alıcının kaynağın gönderdiği mesajı algıladığı haliyle verdiği tepki (Erdoğan, 2011: 121).

Küçükbezirci iletişim süreci ile öğretim sürecini ilişkilendirmiş ve bu açıdan tüm iletişim sürecini açıklanmıştır. İletişim sürecini başlatan kaynak, öğretmen ile özdeşleştirilmiştir. Öğretmenin öğrencilere aktardığı bilgi, beceri, davranış gibi eğitsel içerikler, iletişimin mesaj ögesi ile benzer özellikler göstermektedir. İletişimde mesajı yollamak için kullanılan kanallar olan sözlü ve sözsüz iletişim kanalları, öğretmenin de öğrencilere ulaşmak için kullandığı öğretim araç ve yöntemleridir. Kaynaktan yani öğretmenden gelen mesaja tepki vermesi gereken taraf alıcı yani öğrencidir. Son olarak geribildirim (dönüt) bulunmaktadır. Öğretmenin aktardıklarının öğrencilere ulaşip ulaşmadığının tespiti, ulaştıysa anlaşılma durumuna dair öğrenciden gelen tepkiler, yanıtlar, jest ve mimikler ile geribildirim alınabilecek ve böylece öğretmen mesajın ulaşip anlaşıldığına dair bir yargıya varabilecektir (Küçükbezirci, 2008: 77).

İletişim Türleri

Erdoğan (2011) iletişimin farklı şekillerde kategorize edilebildiğini belirtmiştir. İletişimin araçsallığı bakımından iki temel türü olduğunu ileri sürmüştür:

- ✓ Teknoloji İle Aracılanmamış İletişim: Bireyin duyu organlarıyla kurabildiği, tamamen yağay bir icat kullanmadan doğal yollarla yapılan iletişim türüdür. Örneğin, sözlü iletişim, işaret etme, gösterme gibi yollar.
- ✓ Teknoloji İle Aracılanmış İletişim: İnsanlık tarafından icat edilmiş ve iletişim amacıyla kullanılacak her türlü teknolojik alet ile kurulabilen iletişim türüdür. Örneğin, televizyon, kitap, gazete, fotoğraf, resim, internet gibi yollar (Erdoğan, 2011).

İletişime katılan kişi sayısına göre dört farklı tür olduğu belirtilmiştir (Selçuk, 2014):

- ✓ İçsel İletişim: Bireylerin kendisiyle kurduğu iletişim türüdür. Bunun içinde günlük yazmak, kendi kendine konuşmak bulunmaktadır.
- ✓ Kişilerarası İletişim: İki veya daha fazla kişinin birbiri ile kurdukları iletişim türüdür. Yüz yüze konuşma ve sözsüz iletişim biçimlerinin de dahil olduğu bir iletişimdir.
- ✓ Grup İletişimi: Amaçlı ve sıklıkla bir araya gelen grupların iletişimidir. Örneğin, iş yerindeki iletişim, okuldaki iletişim, arkadaş çevresi ile olan iletişim.
- ✓ Kitlel İletişim: Sayısal olarak net bir sayıya ulaşılamayan, iletişim araçları ile büyük kitlelerin ortak bir şekilde erişebildiği iletişim türüdür. Televizyon, internet gibi kitle iletişim araçları yolu ile yapılan iletişim ve telefon, posta gibi sınırlı sayıda kişinin katıldığı ama kümülatif anlamda milyonların kullandığı iletişim olarak iki alt kategoriye ayrılmaktadır.

Bu noktaya kadar verilen iletişim türlerine ek olarak sunulabilecek ve farklı bakış açılarını yansıtan ve modern iletişim için önemli olduğunu düşünülen bazı iletişim türleri aralarında bağ bulunmadan verilecektir. Ekstra-kişisel iletişim, yani insan olmayan ile iletişim olarak adlandırılan, modern toplumun sosyalleşmesi açısından bakıldığında çok önemli bir iletişim türüdür. İletişim için gerekli görülen karşılıklı mesaj gönderme-alma durumu bu türün bazı alt aldığımızda, bilgisayarda yazı yazmak, evin kedisine sevgi sözcükleri söylemek iletişim kapsamına girebilir. Bu iletişim türünün alt kategorilerine baktığımızda, hayvanlarla iletişim, bitkilerle iletişim, canlı olmayan somut maddelerle iletişim, bilgisayar gibi makinelerle iletişim, telepati, soyut varlıklarla iletişim (yaratıcı ile iletişim, ruh çağırma, büyü, düşünceleri okuma gibi kavramlar), extraterrestrial iletişim (dünya dışı varlıklarla iletişim) göze çarpmaktadır. Bu noktada bu alt kategorileri birkaç örnek ile açıklamak daha yararlı olacaktır. Extraterrestrial iletişime, Carl Sagan ve Frank Drake tarafından tasarlanan 1970'li yıllarda Pioneer 10 ve 11 uzay araçları uzaya gönderilen, içerisinden dünya ile ilgili bilgilerin bulunduğu plakalar örnek verilebilir. Soyut varlıklarla iletişim, Tanrıya dua etmek veya ruh çağırma girişimi gibi bazı metafizik aktivitelerde bulunmak örnek verilebilir. Telepati, pozitif enerji göndermek gibi örneklendirilebilir. Günümüzde iPhone sahiplerinin 'Siri' adı verilen yapay zeka ile iletişimi, bilgisayar gibi makinelerle iletişime örnektir. Ayağını sehpaye çarpan birinin, sehpaye küfür etmesi, canlı olmayan maddelerle iletişime örnek verilebilir (Erdoğan, 2011: 66).

İletişimin Önemi

İletişimin önemini anlayabilmek için iletişime neden ihtiyaç duyulduğunun anlaşılması gerekmektedir. İnsanların iletişim kurma nedenleri aşağıda sunulmuştur:

- ✓ Hayatta kalmak için,
- ✓ Diğer insanlarla işbirliğinde bulunmak için,
- ✓ Kişisel ihtiyaçlarımızı tatmin etmek için,
- ✓ Diğer insanlarla ilişki kurmak ve sürdürmek için,
- ✓ Diğer insanları ikna etmek için,
- ✓ Diğer insanlar üzerinde güç kazanmak için,
- ✓ Diğer insanları manipüle edebilmek için,
- ✓ Bulduğumuz topluluk veya kurumu bir arada tutabilmek için,
- ✓ Bilgi almak ve bilgi vermek için,
- ✓ Deneyimlerimiz üzerinden dünyadaki yaşamımıza anlam kazandırabilmek için,
- ✓ Yaratıcılığımızı, hayal gücümüzü gösterebilmek, kendimizi başkalarına ifade edebilmek için.

Bütün bunların dışında daha birçok neden sıralanabilir ancak bu durumda kategorilerin nicelikleri ve nitelikleri doğru orantılı şekilde düşecektir. İnsanların iletişim kurma nedenleri dört temel başlıkta sunulabilir; kişisel ihtiyaçlar, sosyal amaçlar, ekonomik gereklilikler ve sanatsal anlatım. İletişim kurma nedenleri olarak verilen dört temel başlık üzerinden gidilecek olursa;

İletişim önemlidir, çünkü insanın kişisel ihtiyaçlarını karşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu kimi zaman insanın çevresiyle sosyal bağlar kurması ile olabilirken, kimi zaman da elde etmek istenilen maddi ya da manevi bir şeye yönelmek ve onu elde etmek olabilir. İnsanın duygusal ihtiyaçlarını gidermesi için veya fizyolojik ihtiyaçlarını gidermesi için iletişim kurması gerekebilmektedir. Belki de iletişimin en önemli ama nispeten en az kullanılan fonksiyonu olan insanın kendini ifade etmesi de yine kişisel ihtiyaçları biridir (Yalçın, 2018: 121).

İletişim önemlidir, çünkü sosyal amaçlara ulaşmak için çok etkili bir araçtır. Sosyal statü kazanmak, insanları veya olayları manipüle etmek, güç elde etmek, birlik ve beraberliği güçlendirmek, ikna etmek ya da işbirliğinde bulunmak için sahip olunması ve kullanılması gereken iletişim, bu sayede modern dünyanın en önemli kavramlarından da biri haline gelmiştir.

İletişim Becerisi

Sağlıklı iletişim kurabilmek için çeşitli becerilere sahip olmak gerekmektedir. İletişim becerilerine yönelik farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı teoriler, iletişim becerilerini sözel olmayan ve sözel olan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve etkili bir şekilde tepki verme şeklinde üç ana başlık altında toplarken, diğer teoriler ise "etkili dinleme ve etkili (sözlü veya sözsüz) tepki vermenin" temelini oluşturduğu ve bu iki temel başlık üzerine kurulan diğer iletişim faktörlerini de içeren bir yaklaşım benimsemektedir (Egan, 2002: 43). Bu

araştırmada kullanılacak olan iletişim becerileri ölçeğinin bilimsel temeli, Egan'ın "etkili dinleme ve etkili (sözlü veya sözsüz) tepki verme" odaklı iletişim becerileri modeli tarafından sağlanmaktadır.

Etkili dinleme fiziksel ve psikolojik olarak iki boyuta sahiptir. Dinleyicinin konuşmacıya yüzü dönük durması, göz teması kurma fiziksel boyutu oluştururken, söylenenleri ya da bedensel tepkileri dinlemenin ötesinde altında anlamları aramak, anlamaya çalışmak ise psikolojik boyutu oluşturmaktadır. Etkili tepki vermenin içerisinde, soru sormak, konuşmanın devamına yönelik geribildirimde bulunmak, bedensel ve duygusal tepkiler vermek gibi birçok davranış bulunmaktadır (Egan, 2002).

İletişim Becerisi ve Öğretmenlik

İletişim insanları birbirine bağladığı gibi, öğretmen ile öğrenciyi de birbirine bağlamaktadır. Egan tarafından öne sürülen, etkili olarak dinleme ve etkili bir şekilde tepki verme olarak özetlenebilecek iletişim becerilerinin iki ögesi de öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimin temelini oluşturmaktadır. Öğretmen başlattığı iletişimin sonucunda öğrenciden etkili bir dinleme ve etkili tepki verme talep eder. Bu sayede aktardıklarının karşı tarafa ne kadar ulaştığını, ne kadar doğru anlaşıldığını anlayıp, eğitim ve öğretim görevine devam edebilir. Bu döngü eğitim sürecinin de işleyişini oluşturmaktadır. Eğitim-öğretim döngüsünün devamı için öğretmenin iletişim becerisinin iyi düzeyde olması gerekmektedir. Bununla beraber, öğrencilerin iletişim kurmayı gözlemleme ve taklit etme imkânı buldukları önemli figürlerden biri olan öğretmenlerinin iletişim becerilerinin yüksek olması, öğrencilerin iletişim becerilerine de katkıda bulunacaktır.

Etkili İletişim Nedir?

Etkili iletişim, her iki tarafın da karşısındakini yargılamadan, önyargısız ve tarafsız bir şekilde iletişim engellerine takılmadan iletişim kurmalarını ve empati yeteneklerini kullanarak karşısındakinin duygularını anlamaya çalışmalarını ifade eder. İletişim süreçlerinde, insanlar genellikle bilinçli veya bilinçsiz olarak yanlış anlamalara yol açabilecek davranışlar sergilediklerinden dolayı etkili iletişim ortamı oluşturulamamaktadır. Etkili iletişim için etkili konuşma ve etkili dinleme becerilerine sahip olmak oldukça önemlidir (Öztürk, 2019).

İnsanoğlu var olduğu sürece iletişim kaçınılmaz olacaktır. İletişimden beklenen kaynak ve alıcıların birbirlerini iyi anlayabilmelerinden geçmektedir. İletişimde ortak bir dil ve konu seçilmesiyle etkili iletişim başlayacaktır. Etkili iletişimde, kaynağın rolü büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle iletişimi başlatan kişi, sevilen, saygı duyulan, fiziksel görünümüne özen gösteren, empati yeteneği olan ve yüksek eğitim seviyesine sahip biri olmalıdır (Gürüz ve Temel Eğinli, 2017: 57).

İletişimde bulunan kişilerin ilgi ve ihtiyaçları aynı olması beklenir. İlgi ve ihtiyaçları aynı olan insanlar aynı amaç doğrultusunda fikir üreteceklerinden ihtiyaçları aynı olduğundan birbirlerini daha iyi anlayacaklardır. Bu da beraberinde etkili iletişimin oluşmasını sağlayacaktır. İletişimdeki insanların anlatmak istenilenin her iki tarafta da aynı anlam ve yargı oluşmasıyla ayrıca her iki tarafın da beklentilerini karşılamasıyla etkili iletişim gerçekleşir (Güngör, 2013). Etkili iletişimde amaç kendi doğru bildiklerimizi, tabularımızı karşı tarafa benimsetmeye zorlamaktan çok onu anlamaya mesajımıza sunacağı katkıları keşfetmeye çalışmak olmalıdır. Karşımızdakini önce anlayıp sonra da kendimizi anlaşılma yönüne dönük çabalar etkili iletişimi oluşturur (Yüksel, 2009).

Etkili iletişimin unsurlarından olan etkili konuşma becerisine sahip olabilmek için insanın çaba göstermesi bu konuda kendini geliştirmesi gerekmektedir. Adeta sözün sanata dönüştürülmesi ile etkili konuşma sonradan öğrenilen ve geliştirilebilen bir beceridir. Düşünceleri etkili bir şekilde sözlü ifadelerle dökebilmek öncelikle bilgi birikimine sahip olmaktan geçer (Erdem, 2016). Yazılı, sözlü, sözsüz her türlü iletişim türlerinin etkili bir biçimde kullanılması ve düşüncelerin karşı tarafa aktarılması, aynı zamanda etkili bir dinleyici olma yetisiyle birleştiğinde, çeşitli ortamlarda etkili iletişim becerisinin kullanılması anlamına gelir. (Yalçın, 2018: 122). Bir ortamda insanlar varsa iletişim de kesinlikle var demektir. İletişim toplumsal yapının devamlılığını sağlar. İnsanların kendilerini anlatabilmeleri için iletişim şarttır. İletişimi etkili kullanmak bir bakıma karşısındaki kişiyi etkilemek anlamına gelmektedir (İdil, 2009). Kendi özelliklerini bilen insanın anlayışı ve algısı kuvvetlidir. Bu yönüyle de sosyal yaşamında da başarılı ilişkiler kurmasını bilir, ortama daha uyum sağlayabilir. Sağlıklı bir iletişim sonucunda her iki tarafın amacına ulaşmasıyla da etkili iletişim meydana gelmiş olur.

Etkili iletişimde birey karşısındaki kişiyi anladığını ortaya koymak için mesajı bir de kendisi anladığı şekilde geri bildirimlerde bulunur. Konuşanın duygu, söz ve davranışlarını tanımlayarak kavrar ve ona yansıtılarda bulunur. Bütün bunlar etkili iletişim becerilerinin unsurlarındandır. Etkili iletişimin başarılı olabilmesi için iletişimde yer alan her iki tarafın da iletişime açık ve istekli olması gerekmektedir. Bir konu hakkında bilgi paylaşımı yapılacağı zaman, her iki tarafın da zaman, mekân ve duygusal olarak bu konuya çözüm bulmak için ortak bir şekilde iletişime açık olması ve bu konuya önem vermesi, etkili iletişim açısından son derece önemlidir (Güngör, 2013).

Etkili iletişimin temeli kişinin kendi özelliklerini iyi bilmesi, öz yönetim ve öz denetimini iyi yapabilmesi, davranışlarının farkında olması ve öz güven sahibi olmasından geçer. Etkili iletişimin boyutlardan biri de karşıdaki muhatabı dikkate almak onunla iletişimde bulunurken samimi ve içten davranmaktır. İletişim bir ayna gibi sizin karşıya yansıttığınız tavır başkaları tarafından size aynı şekilde yansıtacaktır. İyi bir iletişim için karşı tarafı iyi tanımak, beden dilini doğru algılayabilmek ve bunları doğru bir şekilde değerlendirip yorumlayabilmek gerekir. Sosyal bir varlık olan ve toplum içinde yaşama zorunluluğu bulunan insanın yaşadığı toplumda mutlu olabilmesinin ön şartı çevresiyle etkili iletişim kurmasıyla olacaktır. Ortak bir yaşam alanında olan insanların birbirlerini iyi anlayabilmeleri için etkili iletişimin payı büyüktür. İletişimin etkili kullanılmadığı yerlerde yalnızlık, mutsuzluk beraberinde de kin, nefret görülmeye başlar (Paksoy ve Acar, 2001: 33).

Cüceloğlu' na (2002) göre etkili iletişim için gerekli olan unsurlar şunlardır:

- Bireyin kendine özgü özelliklerinin farkında olması ve değerli bir varlık olduğuna kendisini inandırması,
- Diğer bireyleri de olduğu gibi görebilmesi,
- Bireylerin kendi problemlerini çözmek için kendilerine güvenmeleri gerektiği,
- Yapmacık hareket ve tavırlardan kaçınıp doğal görünebilmesi,
- İç düşünce ve duygularıyla dışarıya yansıttığı davranışların tutarlı olması,
- Empati yeteneğinin gelişmiş olması ve empatiyi iletişimlerde sık sık kullanabilmesi.

Örgütsel İletişim

İnsan; tek başına yaşayabilecek bir varlık değildir. İnsan sosyal bir varlıktır. İhtiyaçları fazlasıyla çeşitli olduğundan (sosyal, psikolojik, biyolojik, vs.) ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir arada yaşamak zorunda olmuştur. Bunun sonucunda da belirli kurallar ve süreçlere bağlı kalarak bir arada yaşarlar. Bir arada yaşayan insan topluluklarında zamanla ortak örf, adet, kültür, dini inanış ve yaşam tarzları oluşmaya başlamıştır. Ortak yaşam alanlarında oluşan çeşitli gruplarda da zamanla ortak bir dil olan örgütsel iletişim becerileri ortaya çıkmıştır. Örgütler insanların ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilmek için oluşmuşlardır. İlk örgütler aslında insanların tek başına yapamayacağı faaliyetlerin fark edilmesi ile yardımlaşma kültürünün gelişmesiyle örgütler oluşmuştur (Eskiyörük, 2015: 54).

İletişim, insanlar arasında anlayış ve duygusal etkileşimi mümkün kılarken, kurum içinde de her an zorunlu olduğu kurum içi iletişim aracılığıyla kurumun faaliyetlerinin sürdürülmesi, işlerin devam ettirilmesi ve insanların birlikteliğinin sağlanması için vazgeçilmez bir olgu olarak kabul edilmektedir. Ancak günümüzde iletişim sadece insanlar arası iletişim değil gruplar, örgütler ve toplumlar arası ilişkiler seviyesinde iletişimler yapılmaktadır. İletişim artık birey düzeyinden örgüt içi ve örgütler arası iletişimlerde ister istemez kullanılmak zorunda ve niteliklerinin önemi daha da ağır basmaktadır. Teknolojik gelişmelerin de hızla gelişmesiyle dünya iletişim boyutunda o derece hızlanmış ki teknolojiye oranla dünya iletişim boyutunda küçülmüştür. Her bilgi her an hızlı bir şekilde bütün dünyaya aynı anda ulaşabilmektedir (Erkuş ve Günlü, 2009: 45).

Bu yüzden örgütsel iletişimin önemi biraz daha önemsenmektedir. İletişim olgusunun asıl amacı örgüt içinde dağınık ve karmaşık gibi görünen kişiler arası ilişkilerin örgütsel ve bireysel istek ve ihtiyaçlarının aynı amaç ve hedefler gözetilerek dengeli bir şekilde sürdürülebilmesidir.

İnsanların bulunduğu kuruluşlara hızla değişen ve gelişen dünyada daha sıkı bağlanmak zorunda kalmışlardır. İnsanlar ihtiyaçlarını tek başına karşılayabilecek bir varlık olmadığı için örgütsel çabalarla karşılanabilecek ihtiyaçların fazlalığından dolayı buna paralel olarak örgütlerin sayısı ve çeşitliliği artmıştır. Büyük örgütlerden en küçük örgütlere kadar ihtiyaçlar doğrultusunda örgütler oluşmuştur. Örgütler, insanların ihtiyaçları doğrultusunda sürekli değişikliğe uğrar. Bütün örgütler içinde buldukları sosyal yapıdan bağımsız olamazlar onlara ayak uydurmak zorundadırlar. Ayrıca örgütler sürekli toplumla ve kendi üyeleri ile etkileşimlerini iletişim sayesinde kurarlar. Örgütsel iletişim örgütün amaçlarını yerine getirmek için etkin bir şekilde kullanılır. Örgüt içi iletişim kanallarının iyi kullanılmaması bireyler arası etkileşimi en aza indireceğinden örgüt de amaçlarında başarılı olamayacaktır (Eskiyörük, 2015: 121).

Örgütsel iletişim, örgütün kendi iç mekanizmasının ve dışarıya yansıtacağı itibarının sağlanması ve devamı için tüm iletişim kanallarının etkin bir biçimde kullanılmasıyla sağlanır. Örgütsel iletişimin etkili kullanımı örgütün içinde otokontrolün sağlanmasına, iç dinamiklerine ve dışarıyla iletişimin etkili olmasına katkı sunmaktadır. Örgütsel iletişim, örgüt içinde kullanılan sözlü veya sözsüz mesajların o örgütte oluşmuş ortak dil ile gönderilmesi ve alınması sürecidir. Örgütü oluşturan üyelerini birbirine bağlayan ortak amaçların

gerçekleşmesi, örgütün dışarı ile etkileşimini sağlaması ve örgütün devamını sağlayan süreçlere örgütsel iletişim denir (Paksoy ve Acar, 2001).

Söz konusu iletişim her örgütün yapısına göre farklılaşmaktadır. Bireyler davranışlarını örgütün yapısına göre ayarlar, olaylar karşısında o örgütün iletişim türüne göre hareket ederler. Her örgütün içinde bulunduğu sektör, çevre, yönetim tarzı ve çalışan ilişkileri gibi değişkenler nedeniyle kendi örgüt içi iletişim tarzları farklıdır. İletişim bireyler arası olduğu gibi örgüt içinde de çok yoğun bir şekilde kullanılan bir yapıya sahiptir. Örgüt içindeki bireysel iletişimlerin etkili kullanılmasıyla örgüt çalışanları birbirlerini daha iyi anlayacak çalışma sistemi daha düzenli hale gelecektir. Bireysel iletişimlerin etkili kullanılmasıyla bireyler daha mutlu olacak bu sayede de mutluluk başarıyı başarı örgütte de iş doyumunu getirecektir. Örgüt içindeki çalışanların iş paylaşımının yapılması, işlerin ne zaman ve ne şekilde yapılacağı gibi meseleler iletişimin etkili kullanılması ile sağlanmaktadır (Gürüz ve Temel Eğinli, 2017: 57). Her şeyin net ve açık şekilde açıklandığı birbirlerini iyi tanıyan ve anlayan örgüt içindeki çalışanlar içinde bulunduğu örgütü benimser, benmerkezci değil örgüt için çalışma azmini kendisinde hisseder. Aynı zamanda örgüt içindeki etkili iletişim örgüt liderine de örgütteki insanlara daha kolay ulaşabilmesine ve iş veya görev yaptırma konusunda elini güçlendirecektir. Kısacası örgütteki başarı ve mutluluk bireyler arası iletişimin etkili kullanılmasıyla sağlanacaktır.

Etkili Okul

Etkili okul ve öğretim liderliği birbirinden ayrı düşünülemez iki konudur. Etkili okul araştırmaları mutlaka müdürlerin liderlik stilleri ile bağlantılı olmuştur. Güçlü öğretim liderine sahip olmak, etkili okulların ortak özelliği sayılmıştır. Diğer bir deyişle, etkili okullar için belirlenen özelliklerin birçoğu, etkili okulların yanı sıra tanınmış okul müdürlerinin özellikleri olarak da kabul edilen açık bir örgüt misyonu, iyi koordine edilmiş eğitim programı, denetim süreçleri ve öğrenmeyi teşvik eden bir örgüt iklimi gibi özellikler, öğretim lideri tarafından gerçekleştirilmesi gereken görevler olarak yer almaktadır (Paksoy ve Acar, 2001). Çoğu araştırmada, okul müdürlerinin etkili okullar için kilit bir rol üstlendikleri sıklıkla vurgulanmaktadır.

Dezavantajlı okullarda yapılan nitel verilerin ortaya koyduğu bulgular, etkili okul liderlerinin, sıra dışı bir eğitimle öğrenciler için neler sağlayabileceğine dair bir vizyon oluşturduklarını, bir öğrenme kültüründe sürekli sorgulama ve uzmanlık rolünü üstlendiklerini, okul hedeflerine ulaşma konusunda beklentilerini çalışanlara açıkça ifade ettiklerini, öğretmen ve öğrencilerden yüksek beklentilerini ortaya koyduklarını, öğrencilerin gerçek performansları aracılığıyla belirlenen ihtiyaçlarına acil cevap verdiklerini, öğretmenin işbirliğinin desteklendiği örgütsel bir yapı kurduklarını, öğrenen öğretmenler için destekleyici bir iklim sağladıklarını, sınıf ortamlarında sürekli görünür olduklarını, liderliği dağıttıklarını ve sorumlulukları paylaştıklarını, öğretmenleri öğrencilerin öğrenmelerinin sorumlusu ve çıktılarının sahibi olarak gördüklerini ortaya koymuştur (Eskiyörük, 2015).

Okul liderlerinin etkili müdür olabilmeleri için eğitimsel liderlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Diğer bir deyişle, okul liderleri eğitim ve öğretim faaliyetlerini planlamak, izlemek ve izlemek için zaman ve enerjilerinin çoğunu harcamalıdır. Okul yöneticisi, okulu geliştiren ve yeniden tasarlayan, okul yapısının devamlılığını sağlayan, öğrenme kültürünü ve iklimini koruyan ve aynı zamanda okulun tüm unsurlarından hukuken sorumlu olan bir yöneticidir (Ağca, 2009),

İlgili Araştırmalar

Bulut (2004) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri demografik değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kadın öğretmenlerin iletişim becerileri ortalamalarının erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Köleşoğlu (2009) ise ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin liderlik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin iletişim becerileri ve liderlik özelliklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca iletişim memnuniyeti alt boyutu ile liderlik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu, ast-üst etkileşimi ile liderlik özellikleri arasında amaç tutarlılığı ve insiyatif tanıma dışındaki tüm alt boyutlar arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Ağca (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin sınıfta iletişimi sağlama becerilerine ilişkin algılarının, öğrencilerinin aynı konuya ilişkin algılarından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Binici (2010) tarafından yapılan bir araştırmada ise yaratıcı drama ve düz anlatım yöntemlerinin iletişim becerileri üzerindeki etkililiği karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin öğretmenlerin iletişim becerilerinin zihinsel, duygusal ve davranışsal alt boyutlarını geliştirdiği, düz anlatım yönteminin ise sadece zihinsel alt boyutu olumlu etkilediği belirlenmiştir.

Uğurlu (2013) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise ilköğretim okulu öğretmenlerinin iletişim becerileri ile empatik eğilimleri arasındaki bağlantı öğrenci sevgisi bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda, bu iki değişkenin birlikte öğrenci sevgisini artırdığı saptanmıştır.

Kayhan (2014) tarafından yapılan bir araştırmada ise öğretmenlerin iletişim becerileri ile çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin iletişim becerisiyle çatışma yönetimi stratejileri alt ölçekleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin iletişim becerisi algılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiş ve bu algıların eğitim kademesi ve hizmet yılı değişkenlerine bağlı olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin çatışma yönetimi stratejilerinin yüksek düzeyde olduğu, çatışma yönetimi stratejileri algıları arasında kademeye bağlı olarak bütünlendirme alt boyutunda anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada tarama modeli adı verilen bir nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarama araştırmaları genellikle diğer araştırmalara kıyasla daha büyük örneklem grupları üzerinde gerçekleştirilen araştırmalardır ve katılımcıların bir konu veya olaya ilişkin görüşleri ile beceri, yetenek, tutum, ilgi gibi özelliklerin belirlenmesine yöneliktir (Baltacı, 2018: 259).

Tarama modelleri geçmişte yaşanmış ya da halen var olan bir durumu, araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olay açısından olduğu gibi kendi şartları içinde betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır yapabilmektedir (Baltacı, 2018: 259).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ankara Mamak ilçesinde görev yapan öğretmenler ve okul yöneticileri oluşturmaktadır ve evrende toplam 485 öğretmen bulunmaktadır. Örneklemine ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 200 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yaş, cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim durumu gibi bilgiler toplanmıştır. Katılımcıların yaşlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Bulgular

	Sayı	Yüzde%
20-29 yaş	50	25,0
30-39 yaş	62	31,0
40-49 yaş	48	24,0
50 ve üzeri	40	20,0
Total	200	100,0

Katılımcıların yaşlarına ilişkin yanıtlar; 20-29 yaş arası %25 (50), 30-39 yaş arası %31 (62), 40-49 yaş arası %24 (48), 50 ve üstü %20 (40) olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmada, katılımcıların yaşlarına ilişkin bulgular incelenmiştir. Bulgulara göre, çalışmaya en yüksek katılım oranı 30-39 yaş aralığındaki katılımcılardan gelmiştir. En düşük katılım oranı ise 50 ve üzeri yaş grubundaki katılımcılardan oluşmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bulgular

	Sayı	Yüzde%
Erkek	120	60,0
Kadın	80	40,0
Total	200	100,0

Ankete katılan kişilerin %60'ını (120) erkek, %40'ını (80) kadın katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan erkek katılımcı sayısının kadın katılımcı sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcı öğretmenlerin mesleki kıdemlerine dair bulgular aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 3: Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular

	Sayı	Yüzde
1-5 yıl	46	23,0
6-10 yıl	49	24,5
11-15 yıl	65	32,5
16 yıl ve üzeri	40	20,0
Total	200	100,0

Katılımcı öğretmenlerin mesleki kıdem sürelerine ilişkin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; katılımcıların %23'ünü (46) 1-5 yıl arası, %24,5'i (49) 6-10 yıl arası, %32,5'i (32,5) 11-15 yıl arası ve %20'sini (40) 16 yıl ve

üstü süre ile görev yaptıkları belirtilmiştir. Çalışmaya en fazla katılımın 11-15 yıl arası kıdem yılına sahip katılımcıların oluşturduğu görülmektedir. Çalışmaya en az katılımın sağlandığı kıdem yılının ise 16 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerin oluşturduğu görülmüştür.

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 4: Katılımcıların Medeni Durumlarına İlişkin Bulgular

	Sayı	Yüzde
Evli	138	69,0
Bekar	62	31,0
Total	200	100,0

Medeni durumlarıyla ilgili olarak ise katılımcıların %69'unun (138) evli %31'inin (62) olduğunu ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca çalışmaya en çok evli öğretmenler katılırken en az katılım bekar öğretmenlerden olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışma nicel bir yöntem kullanılarak gerçekleştirilecektir. Bu amaçla, çalışmada anket kullanılacaktır. İletişim becerilerini ölçmek için Korkut Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen "İletişim Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, açıklayıcı faktör analizi uygulanarak, KMO değeri (.84) ve Barlett Küresellik Testi [$\chi^2= 12227.031$; $p<0.1$] ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği ise Cronbach alfa katsayısı (.88) olarak bulunmuştur. İletişim Becerileri Ölçeği, 25 ifade ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar şunlardır:

- ✓ Temel beceriler ve kendini ifade etme
- ✓ İletişime özen gösterme
- ✓ İlişki kurmaya isteklilik
- ✓ Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim
- ✓ İletişim ilkelerine uyma

Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci, süre kısıtı nedeniyle, anketlerin bir kısmının elden diğer kısmının internet aracılığı ile toplanması şeklinde ilerlemiştir. Verileri toplayacağımız katılımcılara gerekli bilgi verilmiş ve kendilerinden gerekli izinler alınarak, gönüllü katılım sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler, araştırmanın problemine kuramsal veya pratik açıdan çözüm önerileri sunacak şekilde işlenmiş ve SPSS programında analiz edilmiştir. İfadeye verilen cevapların ortalama ve standart sapmaları belirlenerek betimsel istatistikler kullanılmıştır. Ankette 5'li Likert tipi ölçeklendirme kullanılmıştır. Araştırmanın istatistiksel hesaplamaları SPSS 20.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin iletişim becerileri ile ilgili demografik değişkenlere göre t-testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Cinsiyet ve medeni durum değişkenleri için farklılaşma durumu t-testi ile, kıdem ve yaş değişkenleri için farklılaşma durumu ANOVA analizi ile test edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma için toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Katılımcıların toplam 25 ifadeye verdikleri cevaplar her bir ifadeye ilişkin ortalama ve standart sapmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların İletişim Becerileri Ölçeğine Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları

İfadeler	N	Ort.	Ss
1. İnsanları oldukları gibi kabul ederim.	200	3,88	1,078
2. Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.	200	2,53	1,070
3. Başkalarını önyargısız dinlerim.	200	3,20	,692
4. Yaşadığım olaylardaki duygularımı sözlerimle ve beden dilimle başkalarına iletebilirim.	200	2,36	1,303
5. Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.	200	2,59	1,342
6. Birisi ile iletişim içindeyken sakın bir ses tonuyla konuşurum.	200	3,63	1,179
7. İnsanlara yakın ilgi duyarım.	200	3,40	1,089
8. Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim.	200	2,49	,946
9. İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	200	4,14	,951
10. Konuşurken söylediklerimle beden dilimin uyuşmasına dikkate derim	200	4,28	,672
11. Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım	200	3,02	,719
12. Konuşmaları dinlerken, içerikle yüz ifadesinin ya da beden duruşunun uyumuna dikkat ederim.	200	3,86	1,203
13. Benimle herhangi bir konuda konuşmayı istemeyen birisini konuşmaya zorlamam	200	3,82	1,187
14. Başkalarına içtenlikle iltifat ederim.	200	4,35	,663
15. Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim	200	3,88	,850
16. Birileriyle konuşurken onları rahatsız edebilecek kadar yakınlarında olmamaya özen gösteririm	200	4,35	,663
17. Duygularımı rahatlıkla dile getirebilirim.	200	3,88	,850
18. Birisini dinlerken söylenenlerin altında yatan duyguları anlayabilirim.	200	3,88	,761
19. Yüz yüze olmasak da konuştuğum kişinin duygusunu ses tonundan anlayabilirim.	200	2,55	1,359
20. Düşüncelerimi sözel olarak ifade edebilirim	200	3,99	,767
21. Birisiyle konuşurken ona yanıt vermeden önce onu doğru anlayıp anlamadığımı yoklarım.	200	3,88	1,078
22. Yazışırken seçilen sözcüklerin de önemli olduğunu aklımda tutarım.	200	2,53	1,070
23. Karşımdakini dinlerken onu anladığımı uygun bir dille ifade ederim.	200	3,20	,692
24. Birisine bir öneride bulunmadan önce, onun öneri vermeme isteyip istemediğine dikkat ederim.	200	3,88	1,078
25. Eğer karşımdakinin işine yarayacaksa yaşadığım benzer deneyimleri onunla paylaşıyorum.	200	2,54	1,070

İletişim Becerileri Ölçeğindeki ifadelere verilen cevapların ortalamaları incelenmiş, en düşük ve en yüksek ortalamaya sahip 3'er ifade değerlendirilerek yorumlanmıştır. Ölçekte yer alan en yüksek ortalamaya sahip ifadelerin "Başkalarına içtenlikle iltifat ederim." ($\bar{X}=4,35$) olduğu görülmüştür. En yüksek ortalamaya sahip diğer ifadeler sırasıyla "Birileriyle konuşurken onları rahatsız edebilecek kadar yakınlarında olmamaya özen gösteririm." ($\bar{X}=4,35$) ve "Konuşurken söylediklerimle beden dilimin uyuşmasına dikkate derim." ($\bar{X}=4,28$) ifadeleridir.

İletişim Becerileri Ölçeğindeki ifadelere verilen en düşük ortalamaya sahip ifadenin "Yaşadığım olaylardaki duygularımı sözlerimle ve beden dilimle başkalarına iletebilirim." ($\bar{X}=2,36$) olduğu görülmüştür. En düşük ortalamaya sahip diğer ifadeler sırasıyla "Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim." ($\bar{X}=2,49$) ve "Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim." ($\bar{X}=2,53$) ifadeleridir.

İletişim Becerileri Ölçeğindeki ifadelere verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, çalışanlar genel olarak başkalarına iltifat ederken içtenlikle ettiklerini, biri ile konuşurken rahatsız edecek yakınlıkta bulunmadıklarını, konuşma yaparken beden dili ile sözlerinin uyumlu olduklarına inanmaktadırlar.

Fakat yaşadıkları olayların vermiş olduğu duyguları söz ve beden dili olarak yansıtmada konusunda yeterli olmadıklarını, ayrıca düşüncelerini ifade ederken anlaşılır olma konusunda yeterli olmadıklarına inanmaktadırlar.

İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi katılımcıların iletişim becerileri cinsiyete göre değişmekte midir? şeklinde belirlenmiş olup;

Analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin t-Testi Sonuçları

Grup İstatistiği		Cinsiyet	n	X	s	t	p
Temel beceriler ve kendini ifade etme	Erkek	120	2,6877	,91101	,149	,882	
	Kadın	80	2,6667	,92496			
İletişime özen gösterme	Erkek	120	2,9646	,95090	-,005	,996	
	Kadın	80	2,9653	,91066			
İlişki kurmaya isteklilik	Erkek	120	2,6821	1,05326	1,319	,189	
	Kadın	80	2,4763	,96220			
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Erkek	120	3,5323	,95864	,942	,348	
	Kadın	80	3,3966	,90759			
İletişim ilkelerine uyma	Erkek	120	3,5066	,86321	,350	,726	
	Kadın	80	3,4589	,90999			

Katılımcıların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık tüm boyutlar için %95 güven aralığında $p>0,05$ 'tir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre iletişim becerileri ölçeğinde verdikleri cevapların ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğretmenlerin iletişim becerileri kadın ya da erkek olma durumlarına göre değişiklik göstermemiştir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğretmenlerin iletişim becerileri kadın ya da erkek olma durumlarına göre değişiklik göstermediği görülmeye rağmen Temel beceriler ve kendini ifade etme boyutunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek bir ortalamaya ($\bar{X}=2,68$) sahip olduğu görülmektedir. İletişime özen gösterme boyutunda kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek ($\bar{X}=2,965$) bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. İlişki kurmaya isteklilik boyutunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek ($\bar{X}=2,68$) bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek bir ortalamaya ($\bar{X}=3,53$) sahip olduğu görülmektedir. İletişim ilkelerine uyma boyutunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek bir ($\bar{X}=3,50$) ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi katılımcıların iletişim becerileri medeni duruma göre değişmekte midir? şeklinde belirlenmiş olup;

Analiz sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Medeni Durumlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Grup İstatistiği		Medeni Durum	n	X	s	t	p
Temel beceriler ve kendini ifade etme	Evli	138	2,6908	,92123	,158	,874	
	Bekar	62	2,6684	,91400			
İletişime özen gösterme	Evli	138	2,9761	,98231	,140	,889	
	Bekar	62	2,9560	,89209			
İlişki kurmaya isteklilik	Evli	138	2,5711	,99530	-,225	,822	
	Bekar	62	2,6063	1,03737			
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Evli	138	3,4962	,86425	,302	,763	
	Bekar	62	3,4526	,99383			
İletişim ilkelerine uyma	Evli	138	3,5444	,85262	,782	,435	
	Bekar	62	3,4382	,90651			

Katılımcıların medeni durumlarına göre boyutlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tüm faktörler için %95 güven aralığında $p>0,05$ 'tir. Katılımcıların medeni durumlarına göre iletişim becerileri ölçeğinde verdikleri cevapların ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğretmenlerin iletişim becerileri evli ya da bekar olma durumlarına göre değişiklik göstermemiştir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğretmenlerin iletişim becerileri evli ya da bekar olma durumlarına göre değişiklik göstermediği görülmeye rağmen Temel beceriler ve kendini ifade etme boyutunda evli katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek bir ortalamaya ($\bar{X}=2,69$) sahip olduğu görülmektedir. İletişime özen gösterme boyutunda evli katılımcıların bekar katılımcılara göre daha yüksek ($\bar{X}=2,97$) bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. İlişki kurmaya isteklilik boyutunda bekar katılımcıların evli katılımcılara göre daha yüksek ($\bar{X}=2,60$) bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutunda evli katılımcıların bekar katılımcılara göre daha yüksek bir ortalamaya ($\bar{X}=3,49$) sahip olduğu görülmektedir. İletişim ilkelerine uyma boyutunda evli katılımcıların bekar katılımcılara göre daha yüksek bir ($\bar{X}=3,49$) ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi katılımcıların iletişim becerileri mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?

Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin örgüt iklimi algısı açısından anlamlı bir farklılık Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim ($p<0,05$) boyutunda görülmüştür. Anova tablosundan da anlaşılacağı üzere diğer boyutlar için %95 güven aralığında $p>0,05$ 'tir. Öğretmenleri mesleki kıdem sürelerinin uzun ya da kısa olmasına göre örgüt iklimi algısı değişmemektedir. Analiz sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine Göre Anova Analizi

ANOVA		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	f	p
Temel beceriler ve kendini ifade etme	Gruplar arası	,029	3	,015	,017	,983
	Grup içi	142,170	196	,846		
	Toplam	142,199	200			
İletişime özen gösterme	Gruplar arası	,542	3	,271	,311	,733
	Grup içi	146,652	196	,873		
	Toplam	147,194	200			
İlişki kurmaya isteklilik	Gruplar arası	,989	3	,495	,476	,622
	Grup içi	174,516	196	1,039		
	Toplam	175,505	200			
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Gruplar arası	6,096	3	3,048	3,585	,030
	Grup içi	142,846	196	,850		
	Toplam	148,943	200			
İletişim ilkelerine uyma	Gruplar arası	3,135	3	1,567	2,039	,133
	Grup içi	129,110	196	,769		
	Toplam	132,245	200			

İletişim becerisi Ölçeğinin Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre verilen cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farkı anlamak için post hoc testlerinden Tukey testi incelenmiştir. 0-5 yıl çalışanlar ile 11 yıl ve üstü çalışanlar arasında Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim konusunda verilen cevapların ortalamalarında farklılık görülmüştür. 0-5 yıl çalışan öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyi 11 yıl ve üzeri çalışanların iletişim becerileri düzeyine göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin mesleki kıdem süreleri arttıkça iletişim becerileri düzeylerinin azaldığı görülmüştür.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğretmenlerin iletişim becerileri mesleki kıdemlerine göre Temel beceriler ve kendini ifade etme İlişki kurmaya isteklilik, İletişime özen gösterme, İletişim ilkelerine uyma boyutunda farklılık göstermemiştir.

Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi katılımcıların iletişim becerileri yaşlarına göre değişmekte midir?

Analiz sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Yaşlarına Göre Anova Analizi

ANOVA		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	f	p
Temel beceriler ve kendini ifade etme	Gruplar arası	,367	3	,122	,144	,933
	Grup içi	141,832	196	,849		
	Toplam	142,199	200			
İletişime özen gösterme	Gruplar arası	,563	3	,188	,214	,887
	Grup içi	146,631	196	,878		
	Toplam	147,194	200			
İlişki kurmaya isteklilik	Gruplar arası	1,770	3	,590	,567	,637
	Grup içi	173,735	196	1,040		
	Toplam	175,505	200			
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Gruplar arası	,534	3	,178	,200	,896
	Grup içi	148,409	196	,889		
	Toplam	148,943	200			
İletişim ilkelerine uyma	Gruplar arası	2,334	3	,778	1,000	,394
	Grup içi	129,911	196	,778		
	Toplam	132,245	200			

Katılımcıların yaşlarına göre öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyi açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Anova tablosundan da anlaşılacağı üzere tüm boyutlar için %95 güven aralığında $p>0,05$ 'tir. Öğretmenlerin yaşlarının genç ya da daha ileri olmasına göre iletişim becerileri düzeyi değişmemektedir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğretmenlerin iletişim becerileri katılımcı yaşlarına göre Temel beceriler ve kendini ifade etme, İletişime özen gösterme, Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, İlişki kurmaya isteklilik, İletişim ilkelerine uyma boyutunda farklılık göstermemiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Birinci alt probleme ait sonuçlar

İletişim Becerileri Ölçeğindeki ifadelere verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, çalışanlar genel olarak başkalarına iltifat ederken içtenlikle ettiklerini, biri ile konuşurken rahatsız edecek yakınlıkta bulunmadıklarını, konuşma yaparken beden dili ile sözlerinin uyumlu olduklarına inanmaktadırlar.

Fakat yaşadıkları olayların vermiş olduğu duyguları söz ve beden dili olarak yansıtmada konusunda yeterli olmadıklarını, ayrıca düşüncelerini ifade ederken anlaşılır olma konusunda yeterli olmadıklarına inanmaktadırlar.

İkinci alt probleme ait sonuçlar

Katılımcıların cinsiyetlerine göre iletişim becerileri ölçeğinde verdikleri cevapların ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Üçüncü alt probleme ait sonuçlar

Katılımcıların medeni durumlarına göre iletişim becerileri ölçeğinde verdikleri cevapların ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Dördüncü alt probleme ait sonuçlar

Araştırmada, öğretmenlerin örgüt iklimi algısıyla ilgili olarak mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık, Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutunda gözlemlenmiştir. 0-5 yıl çalışan öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyi, 11 yıl ve üzeri çalışanlara kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

Beşinci alt probleme ait sonuçlar

Katılımcıların yaşlarına göre öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyi açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tartışma

Birinci alt probleme ait tartışma

Girgin ve Demir (2017) tarafından yürütülen bir çalışmada, İstanbul Bağcılar ilçesindeki meslek liselerinde görev yapan 307 öğretmen üzerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve meslek lisesi öğretmenlerinin iletişim algısının genel olarak "orta" düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sadece medeni durum değişkeninin anlamlı olduğu gözlemlenmiştir.

İkinci alt probleme ait tartışma

Katılımcıların cinsiyetlerine bağlı olarak iletişim becerileri ölçeğinde verdikleri cevapların ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğretmenlik gibi pek çok meslekte olduğu gibi, iletişim düzeyinin kadınlar tarafından erkeklere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, evlilik durumu, mesleği isteyerek seçme, sosyo-ekonomik faktörler gibi etkenlerin iletişim düzeyini etkilediği belirtilmektedir (Yurdakoş, 2018; Tavlı ve Ünsal, 2016).

Üçüncü alt probleme ait tartışma

Katılımcıların medeni durumlarına göre iletişim becerileri ölçeğinde verdikleri cevapların ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Altınok (2009) çalışmalarında, öğretmenlerinin algılanan iletişim, gözlemlenen öğretme davranışı ve yıpratma arasındaki ilişkilerde medeni durumlarının önemli rolü olduğunu rapor etmiştir.

Dördüncü alt probleme ait tartışma

Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutunda ($p<0,05$) anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. İletişim becerileri, 0-5 yıl çalışan öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyinin, 11 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Şanlı (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin algılanan iletişim düzeylerini inceleyen çalışmada, 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 21-30 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin iletişim algı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Beşinci alt probleme ait tartışma

Katılımcıların yaşlarına göre öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bununla birlikte, Altınok (2009) tarafından yapılan bir çalışmada, iletişimin öğretmenler üzerindeki etkilerini inceleyerek, iş ve iş çevresi ile ilgili iletişim becerileri kaynaklarından 20-30 yaş arasındaki öğretmenlerin, 31-40 yaş arasındaki öğretmenlere göre daha fazla etkilendiği belirtilmiştir.

Öneriler

1- Yapılan bu çalışmada verilmiş olan cevaplara bakıldığında iletişim düzeylerinin orta seviyede olduğu ifade edilebilir. Yöneticilerin eğitim ve öğretim devamlılığı için ellerinden gelen gayreti gösterdiği bununla birlikte ailelerin eğitime verecekleri önemin artması sonucu daha bilinçli ve saygılı çocuklar yetiştirmeleri ile birlikte eğitimde daha fazla yol kat edilerek kendileri üzerinde oluşan stresin azalacağı görülmektedir.

2- Bu süreçte okul yöneticilerinin öğretmenlere her türlü destek ve yardımı göstererek oluşan iletişim problemleri karşısında çözüm önerileri sunmaları öğretmenlerin iletişimlerini artıracaktır.

KAYNAKÇA

Alaca, M. B., Kirman-Bilgin, A., & Er-Nas, S. (2021). Fen bilimleri öğretmen adaylarının iletişim becerisini kullanma durumlarının incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 603-621.

Ağca, G. (2009). *İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Becerileri (Bolu İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.

Baker, S. B., and Shaw, M. C. (1987). *Improving counseling through primary prevention*. Indiana, Merrill Publishing Company.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.

Baykara-Pehlivan, K. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim-Online*, 4(2), 17-23.

Binici, B. (2010). *İlköğretim Okullarında Uygulanan Mesleki Çalışmalarda (Seminer Dönemi) Yaratıcı Drama Uygulamasının Öğretmenlerin İletişim Becerilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Bulut, N. B. (2004). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4), 443-452.

Cüceloğlu, D. (2002). *İletişim Donanımları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çiftçi, E. G., & Altınova, H. H. (2012). Sosyal Hizmet Eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin empati becerisine etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2). 133-149.

Çuhadar, C., Özgür, H., Akgün, F., & Gündüz, Ş. (2014). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve iletişimci biçimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 295-311.

Dimbleby, R., and Burton, G. (2020). *More than words: An introduction to communication* (Third Edition). London, Routledge.

Egan, G. (1994). *Psikolojik danışmaya giriş*. (Çev. Akkoyun F.), Ankara, Form Ofset.

Egan, G. (2002). *The skilled helper: A problem-management and opportunity-development approach to helping* (7th ed.) Pacific Grove, CA: Brooks/Cole

Erdem F., İşbaşı, Ö.J., (2001). Eğitim Kurumlarında Örgüt Kültürü ve Öğrenci Alt Kültürünün Algılamaları. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (1): 33-57.

Erdoğan, İ. (2011). *İletişimi anlamak* (4. Baskı). Ankara, Pozitif Matbaacılık

- Erdoğan, İ. (2011). *İletişimi anlamak* (4. Baskı). Ankara, Pozitif Matbaacılık.
- Erkuş, A ve Günlü, E. (2009) *İletişim Tarzının ve Sözsüz İletişim Düzeyinin Çalışanların İş Performansına Etkisi: Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma*. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 20, Sayı 1, Bahar: 7-24, 2009.
- Eskiyörük, D. (2015). *Örgütsel iletişim*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Girgin, S. ve Demir, T. (2017). “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin İletişime İlişkin Algıları”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(56), 555-572
- Güngör, N. (2013). *İletişim, Kuramlar Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürüz, D. ve Temel Eğinli, A. (2017). *Kişilerarası iletişim bilgiler-etkiler- engeller*. (6. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 8-284.
- İdil, Z. (2009). *İlköğretim 1. kademe düzeyinde 4. ve 5. sınıflarda öğretmenlerin sınıf içi etkili iletişimin öğrenci davranışı üzerindeki etkileri*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Justice, L. M., Cottnoe, E. A., Mashburn, A., & Rimm-Kaufman, S. E. (2008). Relationships between teachers and preschoolers who are at risk: Contribution of children's language skills, temperamentally based attributes, and gender. *Early Education and Development*, 19(4), 600-621
- Kayhan, N. (2014). *Öğretmenlerin İletişim Becerileri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişki (Gaziantep İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Köleşoğlu, G. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Liderlik Özellikleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişki (İstanbul İli Beyoğlu İlköğretim Okullarında Bir Uygulama)*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Küçükbezirci, Y. (2008). *İletişim stratejilerinin öğretime uygulanması*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Küçükbezirci, Y. (2008). *İletişim stratejilerinin öğretime uygulanması*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Lunenburg, F. C. (2010). Communication: The Process, Barriers, And Improving Effectiveness. *Schooling*, 1 (1), 1-10.
- Öztürk, R. (2019). *İlköğretim Dönemindeki Çocuklarla Etkili İletişim Yolları Üzerine Bir Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Paksoy, M., ve Acar, A. C. (2001). *İletişim ve İletişim Modelleri. Örgütsel İletişim*. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 533. (Editör: İ. Özalp). Eskişehir.
- Selçuk, A. (2014). *Türkçe Sözlük*. Konya: Karatay Yayınları
- Selçuk, A. (2014). *Türkçe Sözlük*. Konya: Karatay Yayınları.
- Şanlı, Ö. (2017). Öğretmenlerin İletişim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 385-396.
- Tavlı, F. Ve Ünsal, G. (2016). Fabrika Çalışanlarının İletişim Tutumlarının Değerlendirilmesi. *G.O.P. Taksim E.A.H. Jaren*, 2(1), 9-15.
- Tutkun, Ö. F., & Gür-Erdoğan, D. (2012). Sakarya üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerine göre öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretim elemanlarının yeterlikleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 30, 414-424.
- Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin İletişim Becerisi Ve Empatik Eğilim Davranışlarının Çocuk Sevme Düzeyleri Üzerine Etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3 (2), 2013, 51-61
- Vural, Z. B. (2012). *Kurum Kültürü*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201.
- Yurdakoş, E. (2018). Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 385-396.

Yüksel, A. H. (2009). *Din hizmetlerinde iletişim ve halkla ilişkiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.